

Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol

Cyngor Sir Ddinbych

Blwyddyn archwilio: 2013-14

Cyhoeddwyd: Medi 2014

Cyfeirnod y ddogfen: 549A2014

Diben y ddogfen hon

Mae'r ddogfen hon ar ffurf ddrafft a ddarperir yn gyfrinachol. Dim ond er mwyn cadarnhau cywirdeb a chyflawnder y wybodaeth a geir ynddi a cheisio barn ar y casgliadau y daethpwyd iddynt y'i darperir.

Trafod y ddogfen cyn ei chyhoeddi

Mae'r ddogfen hon a'r hawlfraint ynddi yn eiddo i Archwilydd Cyffredinol Cymru a/neu'r Archwilydd Penodedig ac erys felly. Mae'n cynnwys gwybodaeth a gafwyd o dan swyddogaethau statudol i gyflawni swyddogaethau statudol yn unig ac fe'i paratowyd fel sail i ddogfen swyddogol a allai gael ei chyflwyno neu ei chyhoeddi maes o law. Gall hefyd gynnwys gwybodaeth y gallai ei datgelu heb awdurdod fod yn drosedd o dan adran 54 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Ac eithrio fel y caniateir yn benodol o dan y gyfraith, ni ellir atgynhyrchu'r ddogfen nac unrhyw ran o'i chynnwys, na'i storio mewn system adalw na'i throsglwyddo mewn unrhyw ffurf na thrwy unrhyw fodd, na'i datgelu i unrhyw un ac eithrio'r sawl a'i derbyniodd yn wreiddiol heb ganiatâd ysgrifenedig y Cyfarwyddwr Ymgysylltu perthnasol ymlaen llaw. Mae'n rhaid ei diogelu bob amser i'w hatal rhag cael ei chyhoeddi neu i atal defnydd amhriodol arall o'i chynnwys. Gallai ei defnyddio neu'i datgelu heb awdurdod arwain at achos cyfreithiol.

Statws yr adroddiad

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Cyngor Sir Ddinbych fel rhan o'r gwaith a gyflawnir yn unol â'r swyddogaethau statudol.

Nid oes unrhyw gyfrifoldeb ar yr Archwilydd Cyffredinol, staff Swyddfa Archwilio Cymru neu, lle y bo'n gymwys, yr archwilydd penodedig mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog na chyflogai arall yn unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partiion perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru a, lle y bo'n gymwys, yr archwilydd penodedig yn drydydd parti perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn infoofficer@wao.gov.uk.

Roedd y tîm a gyflawnodd y gwaith yn cynnwys Derwyn Owen, Anthony Veale, Nick Raynor ac aelodau o'r tîm archwilio.

Cynnwys

Mae'r Archwilydd Penodedig yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamed ar eich datganiadau ariannol. Mae rhai materion i'ch hysbysu amdanynt cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad cryno

Cyflwyniad	4
Statws yr archwiliad	4
Adroddiad archwilio arfaethedig	5
Materion sylweddol sy'n deillio o'r archwiliad	5
Annibyniaeth a gwrthrychedd	9

Atodiadau

Llythyr Sylwadau Terfynol	10
Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Penodedig i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych	13
Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft y dylid tynnu sylw'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol atynt	15

Adroddiad cryno

Cyflwyniad

1. Mae'r Archwilydd Penodedig yn gyfrifol am roi barn ynghylch pa un a yw'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2014 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.
2. Nid ydym yn ceisio cael sicrwydd llwyr bod y datganiadau ariannol wedi'u datgan yn gywir, ond rydym yn mabwysiadu'r cysyniad o berthnasedd. Wrth gynllunio a chynnal yr archwiliad, rydym yn ceisio nodi camddatganiadau perthnasol yn eich datganiadau ariannol, hynny yw, y rhai hynny a allai gamarwain rhywun sy'n darllen y cyfrifon.
3. Y lefelau meintiol a ddefnyddiwn i farnu bod camddatganiadau o'r fath yn berthnasol i Gyngor Sir Ddinbych yw £3,628,000 ar gyfer eitemau incwm a gwariant a balansau cyfalaf gweithio; a £4,551,000 ar gyfer balansau eraill. Gall materion ansoddol penodol megis gofynion cyfreithiol a rheoliadol a sensitifrwydd gwleidyddol hefyd bennu p'un a fernir bod eitem yn berthnasol ai peidio.
4. Mae Safon Archwilio Ryngwladol (ISA) 260 yn ei gwneud yn ofynnol i ni gofnodi rhai materion sy'n deillio o'r archwiliad o'r datganiadau ariannol i'r sawl sy'n gyfrifol am lywodraethu corff mewn da bryd i gymryd camau priodol.
5. Mae'r adroddiad hwn yn nodi, i'w hystyried, y materion sy'n deillio o'r archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar gyfer 2013-14, y mae angen cyflwyno adroddiad arnynt o dan ISA 260.

Statws yr archwiliad

6. Cawsom y datganiadau ariannol drafft ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 ar 30 Mehefin 2014 ac ar adeg cyflwyno'r adroddiad hwn roedd y meysydd archwilio canlynol heb eu cwblhau:
  - cadarnhau'r addasiadau i brisiadau asedau;
  - gwaith ar y dadansoddiad segmentaidd;
  - cwblhau ein gwaith o ran sut yr ymdrinnir â thaliadau mewnol o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr; a
  - gweithdrefnau cwblhau ac adolygu'r datganiadau ariannol terfynol.Byddwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar hynt y materion hyn ar lafar ar 28 Medi 2014.
7. Rydym yn cyflwyno adroddiad i chi ar y materion mwyaf arwyddocaol sy'n deillio o'r archwiliad, y credwn y dylech eu hystyried cyn cymeradwyo'r datganiadau ariannol. Mae'r tîm archwilio eisoes wedi trafod y materion hyn gyda swyddogion y Cyngor, gan gynnwys y Pennaeth Cyllid ac Asedau.

Adroddiad archwilio arfaethedig

8. Bwriad yr Archwilydd Penodedig yw cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar y datganiadau ariannol unwaith y byddwch wedi rhoi Llythyr Sylwadau i ni yn seiliedig ar yr hyn a nodir yn **Atodiad 1**.
9. Nodir yr adroddiad archwilio arfaethedig yn **Atodiad 2**.

Materion sylweddol sy'n deillio o'r archwiliad

Camddatganiadau nas cywirwyd

10. Ni nodwyd unrhyw gamddatganiadau yn y datganiadau ariannol, sy'n parhau heb eu cywiro.

Camddatganiadau a gywirwyd

11. Mae yna gamddatganiadau a gywirwyd gan y rheolwyr, ond yr ystyriwn y dylid tynnu eich sylw atynt gan eu bod yn berthnasol i'ch cyfrifoldebau mewn perthynas â'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol. Fe'u nodir gydag esboniadau yn **Atodiad 3**.

Risgiau archwilio

12. Yn ein Strategaeth Archwilio Ariannol, gwnaethom nodi gwybodaeth am risgiau archwilio a nodwyd yn ystod y broses o gynllunio'r archwiliad. Mae'r tabl isod yn nodi canlyniad ein gweithdrefnau archwilio mewn perthynas â'r risgiau hynny:

Risgiau	Camau a gymerwyd
Risgiau sy'n ymwneud â'r amgylchedd rheoli	
Rheolwyr yn anwybyddu rheolaethau <p>Mae risg y bydd rheolwyr yn diystyru rheolaethau ym mhob endid ar hyn o bryd. Am nad oes modd rhagweld sut y gallai rheolaethau gael eu diystyru yn y fath fodd, ystyrir ei bod yn risg sylweddol.</p> <p>At hynny, mae'r Cyngor yn parhau i wynebu pwysau ariannol sylweddol, gan gynnwys toriadau ariannol. Gallai'r pwysau ariannol presennol ar y Cyngor gynyddu'r risg y gallai dyfarniadau ac amcangyfrifon rheolwyr gael eu gogwyddo mewn ymdrech i ateb ei heriau ariannol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gwnaethom ddeall a gwerthuso prosesau a gweithdrefnau rheoli mewnol fel rhan o'n gwaith cynllunio. • Gwnaethom adolygu a phrofi priodoldeb sampl o'r dyddlyfrau diwedd y flwyddyn. • Edrychwyd yn ofalus ar unrhyw amcangyfrifon a wnaed gan y rheolwyr ac ystyriwyd a oedd unrhyw duedd yn perthyn iddynt. • Gwnaethom ddeall y rhesymeg fusnes dros drafodion sylweddol yr ymddengys nad ydynt yn fusnes arferol. • Mae ein gweithdrefnau archwilio hefyd yn cynnwys elfen anrhagweladwy sy'n amrywio o flwyddyn i flwyddyn. <p>Nid ydym wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol o ganlyniad i'n gwaith archwilio.</p>

Risgiau

Camau a gymerwyd

Risgiau sy'n ymwneud â systemau ariannol

Risg nad yw gweithdrefnau ariannol lefel uchel y Cyngor wedi'u cynllunio nac yn gweithredu yn effeithiol i atal a chanfod camddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol.

Gwnaethom adolygu'r cynllun a phrofi gweithrediad rheolaethau lefel uchel yn:

- y brif system gyfrifyddu;
- y system rheoli cyllidebol; ac
- y broses o baratoi cyfrifon.

Cadarnhaodd ein gwaith archwilio bod y rheolaethau yn gweithredu'n effeithiol.

Risgiau sy'n ymwneud â pharatoi'r cyfrifon

Risg na wnaeth y Cyngor gynnwys y newidiadau i'r datganiadau ariannol a nodwyd o fewn Cod Ymarfer 2013-14 ar Gyfrifyddu Llywodraeth Leol yn y DU (y Cod), yn y datganiadau ariannol.

Gwnaethom adolygu'r datganiadau ariannol drafft er mwyn sicrhau eu bod wedi'u paratoi, ym mhob ffordd berthnasol, yn unol â'r Cod.

Nid ydym wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol o ganlyniad i'r gwaith hwn, er ein bod wedi gwneud nifer o addasiadau y gwnaethom gyfeirio atynt yn [Atodiad 3](#).

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, bydd angen amcangyfrif nifer o ffigurau sy'n rhan o'r cyfrifon megis darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau'r Cyngor (ee, hawliadau cyflog cyfartal a darpariaethau yswiriant).

Gwnaethom adolygu'r canlynol:

- yr asesiad blynyddol a wnaed gan swyddogion o'r sail y gwneir amcangyfrifon arni a'r sail y cânt eu hadolygu arni yn unol â'r wybodaeth ddiweddaraf;
- dogfennaeth a ddelir i ategu amcangyfrifon y daethpwyd iddynt a dyfarniadau a wnaed, gan gyfeirio at bapurau a ddarparwyd i'w hategu.

Ymdriniodd ein gwaith ag amcangyfrifon allweddol megis y ddarpariaeth ar gyfer ôl-daliadau cyflog cyfartal a darpariaeth Gronedig ar gyfer absenoldebau.

Nid ydym wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol o ganlyniad i'r gwaith hwn, er ein bod wedi gwneud nifer o addasiadau y gwnaethom gyfeirio atynt yn [Atodiad 3](#).

Risg o gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau ariannol yn deillio o'r broses o ailbriso eiddo, gan gynnwys tai cyngor.

Gwnaethom asesu'r broses ailbriso gan sicrhau ei bod wedi'i chynnal yn unol â pholisïau cyfrifyddu a'i bod, ym mhob ffordd berthnasol, wedi'i hadlewyrchu'n gywir yn y datganiadau ariannol.

Gwnaethom hefyd adolygu'r ffactor disgowntio mewn perthynas â phrisio tai cyngor er mwyn sicrhau ei fod yn rhesymol a'i fod wedi'i gymhwyso'n briodol at y prisiadau tai cyngor a gofnodwyd o fewn datganiadau ariannol 2013-14.

Nid ydym wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol o ganlyniad i'r gwaith hwn, er ein bod

Risgiau	Camau a gymerwyd
	wedi gwneud nifer o addasiadau y cyfeirir atynt yn Atodiad 3 .
<p>Rwyf wedi nodi nifer o ddatgeliadau fel datgeliadau o natur berthnasol. Mae'r rhain yn cynnwys datgelu Partion Cysylltiedig, y nodyn ar Gydabyddiaeth a Lwfansau Aelodau.</p> <p>Mae risg nad yw pecynnau ymadael a delir gan y Cyngor yn cydymffurfio'n llawn â gofynion y Cod a Pholisi'r Cyngor. Rydym wedi ystyried taliadau o'r fath fel eitemau gwariant sensitif ac felly eitemau o natur berthnasol.</p>	<p>Gwnaethom gynllunio profion manwl i gael y sicrwydd gofynnol na chamddatganwyd y datgeliadau a nodwyd fel datgeliadau o natur berthnasol.</p> <p>Nid ydym wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol o ganlyniad i'r gwaith hwn, er ein bod wedi gwneud nifer o addasiadau y cyfeirir atynt yn Atodiad 3.</p>
<p>Mae perygl y caiff y datganiadau ariannol eu camddatgan yn sylweddol oherwydd gwall neu am fod trafodion, balansau a datgeliadau wedi eu hepgor.</p>	<p>Ar ôl cael datganiadau ariannol drafft 2013-14 ym mis Mehefin 2014, gwnaethom gynnal adolygiad o'r datganiadau a diweddarau ein hasesiad risg yn unol â'r adolygiad hwnnw. Gwnaethom gynllunio rhaglenni profi ar gyfer yr archwiliad er mwyn sicrhau bod ein gwaith yn canolbwyntio ar falansau a thrafodion perthnasol. Nid ydym wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol o ganlyniad i'r gwaith hwn, er ein bod wedi gwneud nifer o addasiadau y cyfeirir atynt yn Atodiad 3.</p>

Materion sylweddol eraill sy'n deillio o'r archwiliad

13. **Nid oes gennym unrhyw bryderon ynglŷn â'r agweddau ansoddol ar eich arferion cyfrifyddu ac adrodd ariannol.** Cafwyd gennym fod y wybodaeth a ddarparwyd yn berthnasol, yn ddibynadwy, yn gymaradwy ac yn hawdd ei deall. Daethom i'r casgliad bod y polisïau a'r amcangyfrifon cyfrifyddu yn briodol a bod datgeliadau'r datganiadau ariannol yn ddiduedd, yn deg ac yn glir.
14. **Ni ddaethom ar draws unrhyw anawsterau sylweddol yn ystod yr archwiliad.** Cawsom wybodaeth mewn modd amserol a defnyddiol ac ni chyfyngwyd ar ein gwaith.
15. **Ni wnaethom drafod na gohebu â rheolwyr am unrhyw faterion sylweddol y mae angen i ni eich hysbysu amdanynt.**
16. **Mae rhai materion sy'n arwyddocaol i'r gwaith o oruchwylio'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol y mae angen i ni eich hysbysu amdanynt.**

Amseroldeb y broses brisio - mae'r datganiadau ariannol blynyddol yn dibynnu i raddau helaeth ar gael gwybodaeth amserol a chywir gan Adran Gwasanaethau Eiddo'r Cyngor. Nododd ein harchwiliad fod y wybodaeth brisio a ddarparwyd i'r Adran Gyllid wedi'i chyflwyno'n hwyr. Yn ein barn ni, mae derbyn y wybodaeth hon yn hwyr yn golygu bod mwy o risg y ceir gwallau wrth drosglwyddo'r wybodaeth brisio i'r gofrestr asedau sefydlog, y cyfrifylfr ariannol a'r datganiadau ariannol. Er na nododd ein harchwiliad unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn hyn o beth, nac unrhyw

---

faterion o ran ansawdd y wybodaeth a ddarparwyd gan yr Adran Gwasanaethau Eiddo, byddem yn argymhell y dylai'r Cyngor adolygu ei brosesau prisio presennol er mwyn sicrhau bod yr Adran Gyllid yn cael gwybodaeth brisio amserol i'w helpu i lunio'r datganiadau ariannol ar gyfer diwedd y flwyddyn ac ymarfer Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan.

Asesiadau gwerth teg blynyddol - ailbrisiodd y Cyngor gyfran o'i bortffolio asedau sefydlog ar 31 Mawrth 2014 yn unol â'i bolisi cyfrifyddu i ailbrisio asedau ar sail dreigl bob pum mlynedd. Canolbwyntiodd ein harchwiliad ar gadernid y cyfrifiadau a wnaed gan brisiwr mewnol cymwysedig y Cyngor a'r rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd yn y prisiad. Fel rhan o'n gwaith, gwnaethom ofyn i'r prisiwr am dystiolaeth ynghylch ei asesiad o ba un a allai gwerth y categorïau sylweddol hynny o dir ac eiddo nas prisiwyd yn ffurfiol yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 fod wedi'i gamddatgan mewn ffordd berthnasol. Darparwyd y wybodaeth hon yn dilyn ein cais, ond argymhellwn y dylid cynnwys yr asesiad hwn yn ffurfiol fel rhan o'r ymarferion prisio blynyddol a gynhelir gan y prisiwr. Mae angen cyflwyno'r asesiadau blynyddol i'r Adran Gyllid a'r gwasanaeth archwilio allanol fel rhan o'r papurau gwaith sy'n ategu'r broses brisio.

Gwybodaeth am y gronfa bensiwn - mae Safon Cyfrifyddu Rhyngwladol 19 (Buddiannau Cyflogeion) yn ei gwneud yn ofynnol i Gyflogwyr ddatgelu yn eu cyfrifon yr asedau, y rhwymedigaethau a'r trafodion, ynghyd â rhywfaint o wybodaeth benodol am ragdybiaethau sylfaenol, mewn perthynas â buddiannau ymddeol. Mae'r actiwari yn paratoi prisiad ariannu bob tair blynedd a phrisiad blynyddol o rwymedigaethau'r gronfa bensiwn, ar sail IAS19, sy'n darparu datgeliadau refeniw a mantolen i'w cynnwys yn y datganiadau ariannol. Caiff y rhain eu paratoi gan ddefnyddio amrywiaeth o ddata, a ddarperir gan yr awdurdod gweinyddu, a rhagdybiaethau actiwaraidd. Felly, mae'n hanfodol bod cofnodion aelodaeth yr awdurdod gweinyddu yn gyfredol a'u bod yn cofnodi data ar gyfer cofnodion gweithredol, cofnodion gohiriedig a chofnodion pensyynwyr yn gywir. Mae angen i'r cyflogwr (drwy ei dîm cyflogres) a'r awdurdod gweinyddu gydweithio er mwyn sicrhau bod cofnodion aelodaeth yn gyfredol. Yn ogystal â'r goblygiadau o ran datgeliadau IAS19 yn y datganiadau ariannol, mae hyn yn berthnasol i'r unigolion dan sylw hefyd.

Mae'r awdurdod gweinyddu yn prosesu newidiadau y rhoddir gwybod iddo amdanynt gan y cyflogwr drwy gydol y flwyddyn, ond mae'r cyflogwr hefyd yn cyflwyno ffurflen cyfraniadau blynyddol. Mae hyn yn golygu y gellir cysoni'r data ac yn aml caiff newidiadau eu nodi, e.e. aelodau newydd, aelodau sy'n gadael neu rolau ychwanegol, nad hysbyswyd yr awdurdod gweinyddu yn eu cylch. Mae'r awdurdod gweinyddu yn awyddus i symud i broses fisol ac er ein bod yn gwerthfawrogi bod goblygiadau o ran adnoddau i'r awdurdod gweinyddu a'r cyflogwyr, byddem yn annog y datblygiad hwn gan ei bod yn hollbwysig bod data am aelodau yn gywir.

- 17. Ni nodwyd unrhyw wendidau perthnasol yn eich rheolaethau mewnol.** Fodd bynnag, nododd ein gwaith archwilio risg bosibl y caiff incwm a gwariant eu cyfrif ddwywaith o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cyfunol (yn enwedig o ran ailgodi taliadau). Mae proses ar waith gan y Cyngor ar gyfer cynnwys achosion o ailgodi taliadau mewnol am wasanaethau cymorth canolog megis adnoddau dynol, cyfreithiol

---

a chyfrifyddu yn y cyfrifon. Mae hyn yn sicrhau mai dim ond unwaith y bydd y gwariant ar y gwasanaethau hyn yn ymddangos yn y cyfrifon. Mae prosesau ar waith gan y Cyngor hefyd ar gyfer anfonebu mewnol pan fydd un gwasanaeth yn darparu gwasanaeth i wasanaeth arall neu pan fydd un elfen o wasanaeth yn darparu gwasanaethau i elfennau eraill o fewn yr un gwasanaeth. Mae'r prosesau hyn yn rhesymol at ddibenion rheoli cyllidebol ar lefel gwasanaethau ond, ar lefel y Cyngor, maent yn golygu y gallai incwm a gwariant gael eu cofnodi ddwywaith o fewn cost net gwasanaethau yn y datganiad cyfrifon. Gwnaethom weithio gyda'r Cyngor i nodi unrhyw achosion o gyfrif incwm a gwariant ddwywaith a chael gwared arnynt. O ganlyniad i'r gwaith hwn, diddymwyd addasiad o £3.4 miliwn o'r datganiad incwm a gwariant cyfunol yn y datganiadau ariannol (gweler **Atodiad 3**). Ar gyfer cyfrifon yn y dyfodol, mae'r Cyngor wedi cytuno i adolygu ei drefniadau presennol er mwyn sicrhau na chaiff y trafodion hyn eu cynnwys yn y cyfrifon drafft a gyflwynir i'w harchwilio.

- 18. Nid oes unrhyw faterion eraill y mae'n ofynnol iddynt, yn ôl safonau archwilio, gael eu cyfleu i'r sawl sy'n gyfrifol am lywodraethu.**

Annibyniaeth a gwrthrychedd

- 19.** Fel rhan o'r broses derfynol, mae'n ofynnol i ni roi sylwadau i chi ynghylch ein hannibyniaeth.
- 20.** Rydym wedi cydymffurfio â safonau moesegol ac yn ein barn broffesiynol, rydym yn annibynnol ac ni chaiff ein gwrthrychedd ei beryglu. Nid oes unrhyw gydb berthnasau rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a Chyngor Sir Ddinbych sy'n effeithio ar ein gwrthrychedd na'n hannibyniaeth yn ein barn ni.

Atodiad 1

Llythyr Sylwadau Terfynol

[Pennawd llythyr y corff a archwilir]

Archwilydd Penodedig
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

29 Medi 2014

Sylwadau ar ddatganiadau ariannol 2013-14

Darperir y llythyr hwn mewn perthynas â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 er mwyn mynegi barn ar ba mor wir a theg ydynt ac i ba raddau y maent wedi'u paratoi'n briodol.

Rydym yn cadarnhau hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl cynnal ymchwiliadau a oedd yn ddigonol yn ein barn ni, y gallwn wneud y sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau rheolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau am baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer 2013-14 ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol; yn benodol, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg yn unol â hynny.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb am gynllunio, gweithredu, cynnal ac adolygu trefniadau rheolaeth fewnol er mwyn atal a chanfod twyll a gwallau.

Gwybodaeth a roddwyd

Rydym wedi rhoi'r canlynol i chi:

- Mynediad llawn i'r canlynol:
  - yr holl wybodaeth rydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i'r broses o baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennaeth ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
  - gwybodaeth ychwanegol y gwnaethoch ofyn amdani gennym at ddiben yr archwiliad; a
  - mynediad anghyfyngedig i staff yr oedd yn angenrheidiol i chi gael tystiolaeth archwilio ganddynt, yn eich barn chi.

-
- Canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gall y datganiadau ariannol fod wedi eu camddatgan mewn modd perthnasol o ganlyniad i dwyll.
  - Ein gwybodaeth am dwyll neu dwyll a amheuir rydym yn ymwybodol ohoni ac sy'n effeithio ar Gyngor Sir Ddinbych ac sy'n ymwneud â:
    - rheolwyr;
    - cyflogeion sydd â rolau pwysig yng nghyd-destun rheolaeth fewnol; neu
    - eraill lle gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol.
  - Ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu dwyll a amheuir, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a roddwyd i ni gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill.
  - Ein gwybodaeth am bob achos hysbys neu achos a amheuir o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol.
  - Manylion yr holl bartïon cysylltiedig a'r holl gydberthnasau a thrafodion â phartïon cysylltiedig rydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau ar y datganiad ariannol

Cofnodwyd pob trafodyn, ased a rhwymedigaeth yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd i wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, gan gynnwys y rheini a fesurwyd ar werth teg, yn rhesymol.

Cyfrifwyd yn briodol am gydberthnasau a thrafodion partïon cysylltiedig ac fe'u datgelwyd yn briodol.

Addaswyd ar gyfer pob digwyddiad neu datgelwyd pob digwyddiad a ddigwyddodd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen ei addasu neu ei ddatgelu.

Datgelwyd pob achos gwirioneddol neu bosibl hysbys o ymgyfreitha a hawliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol i'r archwilydd, a chyfrifwyd amdanynt a'u datgelu yn unol â'r fframwaith cyflwyno adroddiadau ariannol perthnasol.

Nid oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau, yn y datganiadau ariannol. Ni nodwyd unrhyw gamddatganiadau yn y datganiadau ariannol, nad ydynt wedi cael eu cywiro.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi nodi pob rheolwr allweddol i chi, fel y diffinnir gan IAS 24, ac wedi cynnwys eu cydnabyddiaeth yn y datgeliadau o gydnabyddiaeth rheolwyr allweddol.

Rydym yn cadarnhau ein bod yn fodlon bod y ffigurau a roddwyd mewn perthynas ag Asedau Sefydlog ac Eiddo Buddsoddi yn y Datganiadau o Gyfrifon yn cynrychioli ein hamcangyfrif gorau o werth yr asedau hynny a bod y dulliau prisio a ddefnyddiwyd yn briodol.

Mae'r rhagdybiaethau sylfaenol a'r data ar aelodaeth a ddefnyddiwyd ym mhrisiad actiwaraidd y cynllun pensiwn yn briodol i Gyngor Sir Ddinbych.

Nid oes gan y Cyngor unrhyw gynlluniau na bwriadau a allai newid gwerth cario a lle y bo'n gymwys fesuriadau neu ddsbarthiadau gwerth teg asedau a rhwymedigaethau a adlewyrchir yn y datganiadau ariannol mewn ffordd berthnasol.

Sylwadau gan y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu

Cydnabyddwn fod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr, uchod, wedi eu trafod â ni.

Cydnabyddwn ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol cywir a theg yn unol â'r fframwaith cyflwyno adroddiadau ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ar 28 Medi 2014.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylem fod wedi'u cymryd i sicrhau ein bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod yr wybodaeth honno wedi'i throsglwyddo i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

Paul McGrady
Swyddog Adran 151

Llofnodwyd gan:

Y Cynghorydd Jason McLellan
Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu
Corfforaethol

Dyddiad:

Dyddiad:

Atodiad 2

Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Penodedig i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych a'r nodiadau cysylltiedig ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys y Datganiad Symud Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, y Datganiad Symud ar y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2013-14 yn seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Priod gyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol a'r archwilydd annibynnol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon a nodir ar dudalen 9, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun cywir a theg.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hynny yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol y Bwrdd Arferion Archwilio ar gyfer Archwilwyr.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau cyfrifyddu

Mae a wnelo archwiliad â chael tystiolaeth am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig i roi sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn y datganiadau cyfrifyddu na'r nodiadau cysylltiedig, boed hynny drwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys asesu'r canlynol: pa un a yw'r polisïau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Cyngor Sir Ddinbych a pha un a ydynt wedi'u defnyddio'n gyson a'u datgelu'n ddigonol; rhesymoldeb amcangyfrifon cyfrifyddu arwyddocaol a wnaed gan y swyddog ariannol cyfrifol a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Yn ogystal, darllenaf yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn y Rhagair Esboniadol er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig archwiliedig a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel pe bai'n berthnasol anghywir ar sail y wybodaeth a ddaw i law wrth i mi gyflawni'r archwiliad neu sy'n berthnasol anghyson â'r wybodaeth honno. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ddinbych

Yn fy marn i, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig:

-
- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2014 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
  - wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2013-14.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r wybodaeth a gynhwysir yn y Rhagair Esboniadol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i gyflwyno adroddiad arno o ran y Datganiad Llywodraethu y cyflwynaf adroddiad i chi yn ei gylch os na fydd, yn fy marn i, yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â 'Delivering Good Governance in Local Government: Framework' a gyhoeddwyd gan CIPFA/SOLACE ym mis Mehefin 2007, neu os yw'r datganiad yn gamarweiniol neu'n anghyson â gwybodaeth arall yr wyf yn ymwybodol ohoni o'm harchwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ddinbych yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'r Cod Ymarfer Archwilio a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Anthony Barrett
Archwilydd Penodedig

Swyddfa Archwilio Cymru
Uned 4, Evolution
Pentref Busnes Lakeside
Parc Dewi Sant
Ewlo
CH5 3XP

30 Medi 2014

Atodiad 3

Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft y dylid tynnu sylw'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol atynt

Yn ystod ein harchwiliad, gwnaethom nodi'r camddatganiadau canlynol a gywirwyd gan y rheolwyr, ond yr ystyriwn y dylid tynnu eich sylw atynt gan eu bod yn berthnasol i'ch cyfrifoldebau mewn perthynas â'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol.

	Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
1	£3,395,000	Dosbarthwyd gwariant yn ystod y flwyddyn a oedd yn ymwneud â chynllun Harbwr y Foryd yn anghywir fel asedau sy'n cael eu hadeiladu. Addasiad o ran dosbarthiad yw'r addasiad hwn ac ni chaiff unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor a gyflwynwyd yn y datganiad cyfrifon drafft.	Er mwyn sicrhau y caiff asedau seilwaith ac asedau sy'n cael eu hadeiladu, a ddatgelir yn Nodyn 13 (Eiddo, Offer a Chyfarpar), eu datgan yn gywir.
2	£2,586,000	Diwygiadau sydd eu hangen i'r ffordd y cyflwynwyd y datganiad llif arian parod a nodiadau cysylltiedig 25, 25 a 27. Addasiad o ran dosbarthiad yw'r addasiad hwn ac ni chaiff unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor a gyflwynwyd yn y datganiad cyfrifon drafft.	Er mwyn sicrhau y caiff cyflwyniad y datganiad llif arian parod a'r datgeliadau cysylltiedig eu cofnodi yn unol â Chod CIPFA.
3	£3,400,000	Diwygiadau sydd eu hangen i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cyfunol er mwyn dileu eitemau o incwm a gwariant (mewn perthynas â chostau rheoli fflyd) a gofnodwyd ddwywaith o fewn y datganiad hwn sy'n ddatganiad ariannol ar y cyfan. Ni chaiff yr addasiad hwn unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor a gyflwynwyd yn y datganiad cyfrifon drafft.	Er mwyn sicrhau y caiff yr incwm a gofnodir yn y cyfrif incwm a gwariant cyfunol ei gofnodi'n gywir.
4	£4,994,000	Diwygiadau sydd eu hangen i Nodyn 28 er mwyn sicrhau bod yr incwm a'r gwariant a ddatgelir yn y nodyn dadansoddiad segmentaidd yn gyson â'r incwm a'r gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Addasiad datgelu yw'r addasiad hwn ac ni chaiff unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor a gyflwynwyd yn y datganiad	Er mwyn sicrhau bod Nodyn 28 yn gyson â'r datgeliad a nodir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

	Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
		cyfrifon drafft.	
5	£138,000	Diwygiad sydd ei angen i'r ffordd y dosbarthwyd y ddarpariaeth ar gyfer diwygio lles o anghyfredol i gyfredol yn Nodyn 21 (Darpariaethau). Addasiad o ran dosbarthiad yw'r addasiad hwn ac ni chaiff unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor a gyflwynwyd yn y datganiad cyfrifon drafft.	Er mwyn sicrhau bod y nodyn darpariaethau yn adlewyrchu'r rhaniad yn y datgeliad rhwng eitemau cyfredol ac eitemau anghyfredol yn gywir.
6	£40,000	Diwygiad sydd ei angen i'r gofrestr asedau sefydlog er mwyn adlewyrchu prisiad cywir Canolfan Ailgylchu'r Rhyl (a gynhwyswyd fel £dim yn wreiddiol). Ni chaiff yr addasiad hwn unrhyw effaith ar Gronfa'r Cyngor a gyflwynwyd yn y datganiad cyfrifon drafft.	Er mwyn sicrhau bod y datganiadau ariannol yn cofnodi'r ailbrisiad cywir a wnaed yn ystod y flwyddyn.
7	£4,000	Addasiad i adlewyrchu swm blwyddyn lawn y taliadau yn gysylltiedig â pherfformiad a wnaed i'r Prif Weithredwr.	Er mwyn sicrhau y caiff Nodyn 3 (cydnabyddiaeth swyddogion) ei ddatgan yn gywir drwy sicrhau y caiff y swm ei gynnwys yn y cyfrifon ar sail cronïadau yn hytrach na sail arian parod.
8	£29,000	Addasiad i adlewyrchu'r gostyngiad mewn ffioedd archwilio gwirioneddol o ran y gwasanaeth archwilio allanol.	Er mwyn sicrhau bod Nodyn 34 yn adlewyrchu'r canlynol: <ul style="list-style-type: none"> y ffi archwilio allanol sy'n daladwy ar gyfer blwyddyn ariannol 2013-14; ac y taliad gan Swyddfa Archwilio Cymru o ganlyniad i ailddosbarthu cronfeydd wrth gefn i gyrff llywodraeth leol.
9	£24,000	Addasiad i adlewyrchu gorbrisiad o stociau a ddelir ym Mhlanhigfeydd Aberwheeler.	Er mwyn sicrhau y caiff Nodyn 16 (Stocrestrau) ei gofnodi ar y gost is neu'r gwerth gwiredadwy net.
10	Yn ogystal â'r uchod, gwnaed nifer o addasiadau eraill i'r datganiadau ariannol drafft a oedd yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> mân addasiadau i Nodyn 13 (eiddo, offer a chyfarpar) er mwyn adlewyrchu nifer fach o warediadau asedau sefydlog, mân addasiadau o ganlyniad i ailbrisiadau yn ystod y flwyddyn a mân addasiadau i sicrhau bod y gofrestr asedau sefydlog yn gyson â'r cyfrifylfr a'r datganiadau ariannol; mân addasiadau i Nodyn 24 (Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio - y cyfrif addasu cyfalaf) er mwyn adlewyrchu'r gwerth cywir ar gyfer ailbrisiad colledion ar Eiddo, Offer a Chyfarpar; 		

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros y cywiriad
		<ul style="list-style-type: none"> • diwygiadau datgelu a wnaed mewn perthynas â chwmnïau a phartneriaethau cysylltiedig â'r Cyngor; • addasiadau datgelu a wnaed i'r Cyfrif Refeniw Tai er mwyn adlewyrchu datgeliadau cywir mewn perthynas ag ôl-ddyledion a pholisïau cyfrifyddu; a • gwnaed nifer o ddiwygiadau datgelu eraill i'r datganiadau ariannol.

DRAFT

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@wao.gov.uk

Website: www.wao.gov.uk

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: info@wao.gov.uk

Gwefan: www.wao.gov.uk